

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 21 Μαΐου 2021, με την ακόλουθη σύνθεση: Αγγελική Μαυρουδή, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Κωνσταντίνος Παραθύρας και Αικατερίνη Μποκώρου (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Γεώργιος Παπαϊσιδώρου και Βιολέττα Τηνιακού, Πάρεδροι, με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Πάρεδρος στη Γενική Επιτροπεία Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Βασιλόπουλος, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλύομενη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Ιωάννα Ευθυμίου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει: **A.** Την από ... (με Α.Β.Δ. .../2017) έφεση του ... του ..., κατοίκου ... (οδός ..., Τ.Κ. ...), ο οποίος παραστάθηκε δια της πληρεξουσίας δικηγόρου του ... (Α.Μ./Δ.Σ.Α. ...),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ... και

κατά α) της ... πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Α') της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία απορρίφθηκε αίτησή του για κανονισμό σε αυτόν σύνταξης κατά μεταβίβαση και β) κάθε άλλης συναφούς προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης ή παράλειψης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και

B. Την από ... (με Α.Β.Δ. .../2021) παρέμβαση, υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξης, της ... του ..., χήρας ..., κατοίκου ... (οδός ...), η οποία παραστάθηκε δια δηλώσεως κατά το άρθρο 231 παρ. 1 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4700/2020, Α' 127) του πληρεξουσίου δικηγόρου της ... (Α.Μ./Δ.Σ.Α. ...).

Το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ηλεκτρονικός Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-Ε.Φ.Κ.Α.), που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νομίμως από το Διοικητή του,

παραστάθηκε ομοίως δια της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ...

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο του εκκαλούντος, η οποία ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου e-Ε.Φ.Κ.Α., η οποία ζήτησε την απόρριψη της έφεσης.

Τον Πάρεδρο στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της έφεσης και την παραδοχή της παρέμβασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο
Αποφάσισε τα εξής:**

1. Με την κρινόμενη έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από ... παραδεκτώς κατατεθέν υπόμνημα, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση: α) της ... πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Α') της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), με την οποία απορρίφθηκε η από ... αίτησή του για κανονισμό σ' αυτόν σύνταξης κατά μεταβίβαση, ως ενήλικου και ανίκανου για εργασία τέκνου του αποβιώσαντος στις ... πατρός του ... του ..., στρατιωτικού συνταξιούχου, με την αιτιολογία ότι κατά το χρόνο θανάτου του πατέρα του ήταν διαζευγμένος και, επομένως, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις της περ. β' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του π.δ. 169/2007 «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων» (Α' 210/31.8.2007), δεν θεμελιώνεται υπέρ αυτού δικαίωμα σύνταξης και β) κάθε άλλη συναφούς προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης ή παράλειψης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

2. Η έφεση αυτή, για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (με το ... ειδικό έντυπο παράβολο Δημοσίου, Σειράς Α'), νομίμως επανεισάγεται ενώπιον του παρόντος Τμήματος για συζήτηση (βλ. άρθρο 339 του ν. 4700/2020, Α' 127, σε συνδυασμό με την απόφαση ΦΓ8/44407/2.9.2020 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Β' 3779/8.9.2020), μετά την έκδοση της ... απόφασης του (αρμοδίου τότε) ΙΙΙ Τμήματος του Δικαστηρίου τούτου, με την οποία κηρύχθηκε απαράδεκτη η συζήτησή της κατά τη δικάσιμο της ... και διατάχθηκε η κλήτευση της ήδη παραδεκτώς, κατά τις διατάξεις των άρθρων 41 και 42 του ν. 4700/2020, παρεμβαίνουσας ... καθώς και του Ενιαίου Φορέα

Κοινωνικής Ασφάλισης. Περαιτέρω, η υπό κρίση έφεση κατά το μέρος που στρέφεται κατά της ... πράξης της συνταξιοδοτικής διοίκησης έχει ασκηθεί νομότυπα και εν γένει παραδεκτά και, επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να εξετασθεί περαιτέρω κατά τη νομική και ουσιαστική της βασιμότητα. Αντιθέτως, η ίδια έφεση κατά το μέρος που στρέφεται κατά κάθε άλλης συναφούς πράξης ή παράλειψης, μη προσδιοριζόμενης ειδικώς, είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης και, συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη (ΕλΣυν ΙΙΙ Τμ. 788/2019, 1639/2016, 3605/2014 κ.ά.).

3. Εξάλλου, με την από ... παρέμβαση ζητείται η απόρριψη της ένδικης έφεσης και να εξακολουθήσει η ισχύς της προσβαλλόμενης πράξης.

4. Στο άρθρο 31 παρ. 1 περ. β' του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, Α' 210) (εφεξής Σ.Κ.), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, ήτοι κατά το χρόνο θανάτου του πατέρα του εκκαλούντος (29.12.2014), ορίζεται ότι «1. Δικαίωμα σε σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο έχουν: α) (...) β) Τα παιδιά του υπαλλήλου που πέθανε (...), καθώς και του συνταξιούχου (...), τα μεν κορίτσια αν είναι άγαμα, τα δε αγόρια μέχρι τη συμπλήρωση 18ου έτους της ηλικίας τους εφόσον είναι άγαμα ή και μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους, εφόσον είναι άγαμα και ανίκανα για εργασία κατά ποσοστό 50% και άνω. Η ανικανότητά τους στην περίπτωση αυτή κρίνεται κατά το χρόνο του θανάτου του υπαλλήλου ή συνταξιούχου και βεβαιώνεται με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ. Επιτροπής. (...)». Περαιτέρω, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 1 του ίδιου ως άνω άρθρου 31 του Σ.Κ., όπως ίσχυε πριν από την κατάργησή της με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 περ. δ' του ν. 3865/2010 (Α' 120/21.7.2010), δικαίωμα σε σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο είχε και η διαζευγμένη θυγατέρα εφόσον συνέτρεχαν αθροιστικά οι εξής προϋποθέσεις: «αα) Ο γάμος να λύθηκε με κοινή υπαιτιότητα ή με υπαιτιότητα του συζύγου ή από λόγο που δεν αφορά αποκλειστικά το πρόσωπο της ή με συναινετικό διαζύγιο ή (...). ββ) Να μην έχει μηνιαίο εισόδημα από το Δημόσιο ή το δημόσιο τομέα μεγαλύτερο από το κατώτατο όριο σύνταξης του Δημοσίου, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά. Επίσης, να μην έχει κάθε φορά φορολογητέο εισόδημα από οποιαδήποτε άλλη πηγή μεγαλύτερο από το παραπάνω καθοριζόμενο κατώτατο όριο. γγ) Να μην παίρνει άλλη σύνταξη και να μην έχει ασφαλιστεί για σύνταξη σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας σύνταξης. δδ) Κατά την 31η Δεκεμβρίου 1986 να έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας της».

5. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα: Στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 21 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος υποχρέωσης του νομοθέτη να προβλέπει μέτρα προστασίας της οικογένειας, της παιδικής ηλικίας, της ενήλικης νεότητας και της αναπηρίας, εντός του

θεσμοθετηθέντος από το Σύνταγμα ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. ΕλΣυν Ολομ. 244/2017, 1277/2018, 1388/2018), με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Σ.Κ., όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι τα άρρενα τέκνα θανόντος στρατιωτικού υπαλλήλου ή συνταξιούχου δικαιούνται κατά μεταβίβαση σύνταξη από το Δημόσιο, μέχρι το χρόνο ενηλικίωσής τους (18ο έτος) εφόσον είναι άγαμα, μετά δε το χρόνο αυτό, εφόσον είναι άγαμα και επιπρόσθετα ανίκανα για εργασία σε ποσοστό τουλάχιστον 50%. Από αυτά παρέπεται ότι αναγκαία προϋπόθεση για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από ορφανό άρρεν τέκνο στρατιωτικού συνταξιούχου είναι, ανεξαρτήτως της ηλικίας, στην οποία ευρίσκεται κατά το χρόνο επαγωγής του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος, η αγαμία και τούτο διότι σκοπός της ως άνω διάταξης είναι η παροχή προστασίας σε εκείνα μόνο τα ορφανά τέκνα που εξακολουθούν να διαμένουν στην πατρική οικογένεια χωρίς αυτονόμηση και ανεξαρτητοποίηση και τα οποία ο αποβιώσας συνταξιούχος πατέρας τους προστάτευε μέχρι το θάνατό του, στο πλαίσιο της φυσικής και ηθικής υποχρέωσης που έχουν οι γονείς προς τα τέκνα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται και στα τέκνα που τελούν γάμο, ο οποίος εξ ορισμού συνεπάγεται τη δημιουργία ενός νέου και αυτοτελούς ανεξάρτητου προς την πατρική οικογένεια οικογενειακού κυττάρου, η ύπαρξη του οποίου προκαθορίζει και τη μεταβολή του ρόλου του ατόμου από «προστατευόμενο μέλος» της πατρικής οικογένειας σε «προστάτη» του νέου οικογενειακού σχήματος. Ενόψει δε αυτής της οριστικής μεταβολής του ρόλου του ατόμου από την τέλεση του γάμου, η αποσύνδεση από την πατρική οικογένεια δεν αίρεται από τη λύση του γάμου, με την οποία (λύση) το άτομο υπεισέρχεται αυτόματα στη νομική κατάσταση της διάζευξης, ώστε να αναβιώσουν συνταξιοδοτικά δικαιώματα, συνδεδεμένα με την προηγούμενη κατάσταση της αγαμίας, υπό το καθεστώς της οποίας το άτομο τελούσε σε σχέση εξάρτησης και προστασίας από την πατρική οικογένεια (ΕλΣυν Ολομ. 293/2017). Περαιτέρω, με τη διάταξη της περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 31 του Σ.Κ. (όπως ίσχυε πριν από τη ρητή κατάργησή της με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 περ. δ' του ν. 3865/2010), που προέβλεπε δικαίωμα σύνταξης ειδικά για τις διαζευγμένες θυγατέρες, με τη συνδρομή των σ' αυτήν οριζόμενων προϋποθέσεων, δεν εισήχθη αδικαιολόγητη ευνοϊκή διάκριση των θυγατέρων έναντι των υιών, καθώς επρόκειτο για εξαιρετική και περιορισμένης χρονικής ισχύος ρύθμιση που θεσπίστηκε για την προστασία των γυναικών, οι οποίες, εξαιτίας των επικρατούσων στο παρελθόν κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, είχαν μειωμένες δυνατότητες και ευκαιρίες για πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική αποκατάσταση και σταδιοδρομία. Γι' αυτό, άλλωστε, δικαιολογείται, ως συνάδουσα προς τον επιδιωκόμενο ως άνω σκοπό του νομοθέτη, πρόβλεψη με το ν. 1654/1986, για τη θεμελίωση δικαιώματος

σύνταξης από τις διαζευγμένες θυγατέρες του ηλικιακού περιορισμού της συμπλήρωσης του 40ού έτους της ηλικίας τους κατά την 31.12.1986, δοθέντος ότι πρόκειται για γυναίκες που για λόγους βιολογικούς πιθανότατα βρίσκονταν σε αδυναμία πρόσβασης σε επάγγελμα και εξεύρεσης των πόρων βιοπορισμού τους (βλ. και ΕλΣυν Ολομ. 741/2010), οπότε για τον λόγο αυτό απαιτείτο η συνδρομή της κρατικής οικονομικής προστασίας (III Τμ. 2151/2009). Ήδη δε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο του θανάτου του πατέρα του εκκαλούντος οι ως άνω διατάξεις είχαν πλέον ρητά καταργηθεί. Εκ του λόγου δε ότι επρόκειτο για δικαιολογημένη εξαιρετική ρύθμιση, η οποία αφορούσε έναν φθίνοντα κύκλο προσώπων, δεν μπορούσε να τύχει επεκτατικής εφαρμογής και να καθιρύσει, κατ' επίκληση της συνταγματικής αρχής της ισότητας των δύο φύλων, συνταξιοδοτικό δικαίωμα και υπέρ των ενηλίκων διαζευγμένων αρρένων τέκνων (πρβλ. ΕλΣυν Ολομ. 898, 293/2017).

6. Περαιτέρω, ο Αστικός Κώδικας (ΑΚ - π.δ. 456/1984, Α' 164), ορίζει στο άρθρο 1372 ότι «Άκυρος είναι μόνο ο γάμος που έγινε κατά παράβαση των άρθρων 1350 έως 1352, 1354, 1356, 1357 και 1360. (...)», στο άρθρο 1374 ότι «Γάμος που έχει τελεσθεί μπορεί να ακυρωθεί εξαιτίας πλάνης σχετικής με την ταυτότητα του προσώπου του άλλου συζύγου. (...)», στο άρθρο 1376 ότι «Στην περίπτωση του άκυρου γάμου, καθώς και αυτού που έγινε από πλάνη ή απειλή, απαιτείται δικαστική απόφαση που να τον ακυρώνει», στο άρθρο 1381 ότι «Με την αμετάκλητη δικαστική απόφαση που ακυρώνει το γάμο αίρονται τα αποτελέσματά του, για οποιονδήποτε λόγο και αν ακυρώθηκε», στο άρθρο 1438, όπως ίσχυε, κατά τον κρίσιμο χρόνο και δη πριν από την αντικατάσταση του δευτέρου εδαφίου με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 4055/2012 (Α' 51), ότι «Ο γάμος μπορεί να λυθεί με διαζύγιο. Το διαζύγιο απαγγέλλεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, (...)», ενώ στο άρθρο 1439, όπως ίσχυε πριν από την αντικατάσταση της τρίτης περιόδου αυτού με το άρθρο 14 του ν. 3719/2008 (Α' 241) ότι «(...) Εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από τέσσερα τουλάχιστον χρόνια, ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί, έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά το πρόσωπο του ενάγοντα. (...)». Ο δε Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔικ - π.δ. 503/1985, Α' 182) όριζε στο άρθρο 613, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, πριν την αντικατάστασή του από το άρθρο τέταρτο του άρθρου 1 του ν. 4335/2015 (Α' 87) ότι «1. Αποφάσεις που απαγγέλλουν ακύρωση γάμου ή διαζύγιο ή αναγνωρίζουν την ύπαρξη ή όχι έγκυρου γάμου όπως και οι αποφάσεις που απορρίπτουν τέτοιες αγωγές αποτελούν δεδικασμένο που ισχύει υπέρ και εναντίον όλων, εφόσον δεν μπορούν να προσβληθούν με αναίρεση και αναψηλάφηση (ήδη άρθρο 602 ΚπολΔ) (...)». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, επί άκυρου ή ακυρώσιμου γάμου, η ακύρωση αυτού επέρχεται με αμετάκλητη απόφαση του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου, η οποία αποτελεί δεδικασμένο που ισχύει υπέρ και

εναντίον όλων. Μέχρι δε την ακύρωση αυτή, η οποία λόγω της σοβαρότητας των εξ αυτής συνεπειών ως προς την προσωπική κατάσταση των ενδιαφερομένων, τις περιουσιακές σχέσεις και γενικότερα ως προς την τύχη της τυχόν δημιουργηθείσας οικογένειας, απαγγέλλεται κατά τις ανωτέρω διατάξεις, υπό τις εγγυήσεις της δικαστικής κρίσης, με δικαστική απόφαση και δη αμετάκλητη, ο γάμος επάγεται όλα τα έννομα αποτελέσματά του, μεταξύ των οποίων πρωτίστως η κτήση και διατήρηση από τα συμβαλλόμενα πρόσωπα της ιδιότητας του εγγάμου (πρβλ. ΣτΕ 1601/1970 Τμ. Α'). Περαιτέρω, η λύση του γάμου με διαζύγιο, κατά τα οριζόμενα στις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 1438 επ. του ΑΚ όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, επέρχεται, ομοίως, με την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης που παράγει δεδικασμένο το οποίο ισχύει υπέρ και εναντίον όλων, οι δε πρώην σύζυγοι, αποκτούν, συνεπεία αυτής, την ιδιότητα του διαζευγμένου. Εξάλλου, κατά το άρθρο 613 του ΚΠολΔικ, η αναγνώριση της ύπαρξης ή μη, καθώς και η απαγγελία της ακύρωσης γάμου ή της λύσης αυτού με διαζύγιο γίνεται αποκλειστικώς με απόφαση του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου κατόπιν ίδιας προς τούτο αγωγής (κυρίας ή παρεμπιπτούσης), κατ' εξαίρεση από τις διατάξεις που επιτρέπουν την παρεμπίπτουσα εξέταση ζητημάτων της αρμοδιότητας άλλων δικαστηρίων (όπως οι διατάξεις των άρθρων 4 και 5 του ν. 4700/2020) και τούτο διότι επιβάλλεται η ενιαία επίλυση του δημόσιας τάξης ζητήματος της ύπαρξης ή μη γάμου ή της ακυρότητας αυτού ή της λύσης αυτού με απόφαση του αρμοδίου προς τούτο κατά το άρθρο 94 παρ. 4 του Συντάγματος πολιτικού δικαστηρίου, που ισχύει έναντι πάντων (πβλ. ΣτΕ 2672/1991, ΕλΣυν ΙΙΙ Τμ. 1847/2018).

7. Στην υπό κρίση υπόθεση από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου αυτής προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο εκκαλών, ο οποίος γεννήθηκε το έτος ..., τέλεσε γάμο με την ... στις ..., ο οποίος (γάμος) λύθηκε, λόγω διάζευξης, με την ... απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου ..., η οποία έχει καταστεί αμετάκλητη (βλ. το με αριθ. ... πιστοποιητικό της Γραμματέως του Τμήματος Πολιτικών Ενδίκων Μέσων του Πρωτοδικείου ...). Στις ... απεβίωσε ο πατέρας του εκκαλούντος ... του ... (βλ. την ... ληξιαρχική πράξη θανάτου που συντάχθηκε από τη Ληξιαρχο του Δήμου ...), εν ζωή στρατιωτικός συνταξιούχος, οπότε και μεταβιβάστηκε, με την ... πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Α') της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων του Δημοσίου Τομέα του Γ.Λ.Κ., η σύνταξη αυτού στην ήδη παρεμβαίνουσα ..., χήρα σύζυγό του από δεύτερο γάμο που τελέστηκε στις ..., μετά τη διάζευξη του αποβιώσαντος πατέρα του από τη μητέρα του εκκαλούντος ... (βλ. το με αριθ. ... εκδοθέν από τον Δήμαρχο ... πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών). Στη συνέχεια, ο εκκαλών με την με αριθ. πρωτ. ... αίτησή του προς το Γ.Λ.Κ. ζήτησε να κανονισθεί και σε αυτόν σύνταξη κατά μεταβίβαση ως ενήλικο και ανίκανο προς

εργασία τέκνο αποβιώσαντος στρατιωτικού συνταξιούχου. Ακολούθως, με το με αριθ. πρωτ. ... έγγραφο της άνω Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ. διαβιβάστηκε στην Ανωτάτη Στρατού Υγειονομική Επιτροπή του Γενικού Επιτελείου Στρατού ο φάκελος με τη σχετική αλληλογραφία που αφορά στον ήδη εκκαλούντα. Η ως άνω Επιτροπή, με την ... Γνωμάτευση – Γνωστοποίηση Αποτελέσματος Πιστοποίησης Αναπηρίας, με ισχύ «εφ' όρου ζωής», αφού έλαβε υπόψη της: α) τον από ... Εισηγητικό Φάκελο Παροχών Αναπηρίας, β) την με αριθ. ... Γνωστοποίηση αποτελέσματος πιστοποίησης αναπηρίας της Διεύθυνσης Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ. και γ) το από ... πιστοποιητικό του Διευθυντή του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής «ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΕΙΟ» και αφού, κατόπιν και αυτοπρόσωπης εξέτασης αυτού, διαπίστωσε ότι αυτός πάσχει από «[ψ]υχωσική συνδρομή σχιζοφρενικού τύπου - Ιστορικό χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών [και τελών] υπό φαρμακευτική αγωγή και παρακολούθηση», απεφάνθη ότι ο εκκαλών ήταν ένεκα της ως άνω πάθησης κατά τον χρόνο θανάτου του πατέρα του και εξακολουθούσε να είναι μέχρι τον χρόνο έκδοσης της άνω γνωμάτευσης πνευματικά ανίκανος για άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος σε ποσοστό ογδόντα τοις εκατό (80%), η ανικανότητα του δε από την εν λόγω πάθηση άρχεται βεβαιωμένα από το έτος ..., ενώ χρήζει βοήθειας ετέρου προσώπου. Με την προσβαλλόμενη ... πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Α') της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γ.Λ.Κ., η ως άνω αίτησή του εκκαλούντος για κανονισμό σε αυτόν σύνταξης κατά μεταβίβαση, λόγω θανάτου του πατέρα του, ως ενήλικου και ανίκανου προς εργασία υιού αυτού, απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι όπως προέκυπτε από το με αριθ. πρωτ. ... πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης ήταν διαζευγμένος, με συνέπεια να μη θεμελιώνει δικαίωμα σύνταξης κατά μεταβίβαση από το Δημόσιο, διότι από τις διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 1 περ. β' του π.δ. 169/2007 δεν προκύπτει ότι τα ανίκανα διαζευγμένα αγόρια συνταξιούχων του δημοσίου δικαιούνται σύνταξη κατά μεταβίβαση.

8. Με τον πρώτο λόγο της κρινομένης εφέσης ο εκκαλών προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατά παραβίαση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης που προβλέπεται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος. Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι, μολονότι στον φάκελο που προσκόμισε στο Γ.Λ.Κ. περιλαμβάνονταν έγγραφα από τα οποία προέκυπτε η συνδρομή στο πρόσωπό του σοβαρής ψυχιατρικής πάθησης (ψυχωσική συνδρομή παρανοϊκού τύπου), εκδηλωθείσας στο τέλος της εφηβικής του ηλικίας, γεγονός που, κατά τους ισχυρισμούς του, τον καθιστά πνευματικά ανάπηρο και, συνεπώς, μη ικανό για την τέλεση έγκυρου γάμου, ουδέποτε κλήθηκε από τη συνταξιοδοτική διοίκηση να εκθέσει τις απόψεις του σχετικά με τις συνθήκες, υπό τις οποίες προέβη στη σύναψη του εν λόγω γάμου, η μεταγενέστερη λύση του οποίου με διαζύγιο, σύμφωνα με την

αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης, αποκλείει τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος κατά μεταβίβαση στο πρόσωπό του. Ο λόγος, όμως, αυτός τυγχάνει απορριπτέος ως αβάσιμος καθόσον η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, όπως ερμηνεύεται πάγια, αφορά στις ατομικές διοικητικές πράξεις που περιέχουν ρύθμιση, η οποία συνδέεται με την υποκειμενική συμπεριφορά του ενδιαφερομένου και επιφέρουν θετική βλάβη στα δικαιώματα ή τα έννομα συμφέροντά του, στην προκειμένη δε περίπτωση η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατόπιν σχετικής αίτησης του εκκαλούντος και κατά δέσμια αρμοδιότητα της συνταξιοδοτικής διοίκησης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 31 παρ. 1 περ. β' του Σ.Κ, στηριζόμενη στο αντικειμενικό δεδομένο της διάζευξης (βλ. ΕλΣυν ΙΙΙ Τμ. 1932, 788/2019, 1363/2018, 6821, 6367/2015 κ.ά.). Εξάλλου, ο ως άνω λόγος τυγχάνει απορριπτέος και ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος, διότι, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην σκέψη 6 της παρούσας, η ακύρωση του γάμου δύναται να απαγγελθεί μόνο με αμετάκλητη δικαστική απόφαση του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου που ισχύει έναντι όλων, μη δυναμένης της εξέτασης του ζητήματος της ύπαρξης ή μη της εγκυρότητας του γάμου παρεμπιπτόντως από το παρόν Δικαστήριο, πολλώ δε μάλλον από τη συνταξιοδοτική διοίκηση. Επιπροσθέτως δε, στην προκειμένη περίπτωση υπάρχει αμετάκλητη δικαστική απόφαση λύσης του γάμου με διαζύγιο λόγω τετραετούς διάστασης των συζύγων, που εκδόθηκε κατόπιν αίτησης του εκκαλούντος και ισχύει έναντι όλων, η έκδοση της οποίας προϋποθέτει την ύπαρξη έγκυρου και νομικά ισχύοντος γάμου.

9. Απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋπόθεσης είναι και ο προβαλλόμενος με την υπό κρίση έφεση ισχυρισμός, κατά τον οποίο πρέπει να επεκταθεί και στα διαζευγμένα άρρενα τέκνα θανόντος στρατιωτικού συνταξιούχου η εφαρμογή της ευνοϊκής διάταξης του άρθρου 31 παρ. 1 περ. γ' του Σ.Κ. περί συνταξιοδότησης των διαζευγμένων θυγατέρων, σύμφωνα με την κατ' άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος αρχής της ισότητας των δύο φύλων. Τούτο διότι, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, κατά τον κρίσιμο χρόνο επαγωγής του συνταξιοδοτικού δικαιώματος στον εκκαλούντα, ήτοι κατά τον χρόνο θανάτου του πατέρα του (...), η προμνησθείσα διάταξη του άρθρου 31 παρ. 1 περ. γ' του Σ.Κ. είχε ήδη ρητά καταργηθεί από 21.7.2010 με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 περ. δ' του ν. 3865/2010, ενόψει της διαλαμβανόμενης στην οικεία αιτιολογική έκθεση μεταβολής των κοινωνικοασφαλιστικών συνθηκών που αποτελούσαν τη δικαιολογητική βάση για την εξ αρχής θέσπισή της. Σε κάθε δε περίπτωση, όπως έγινε δεκτό ανωτέρω η προαναφερόμενη διάταξη περί συνταξιοδότησης των διαζευγμένων θυγατέρων, ως εισάγουσα εξαιρετική ρύθμιση, που δικαιολογείται ενόψει των επιδιωκόμενων από τον συνταξιοδοτικό νομοθέτη σκοπών δεν μπορεί να τύχει επεκτατικής εφαρμογής και στα διαζευγμένα άρρενα τέκνα, ανεξαρτήτως του αν αυτά είχαν συμπληρώσει ή μη μέχρι 31.12.1986 το 40ό έτος της ηλικίας τους.

10. Περαιτέρω, ο εκκαλών ισχυρίζεται ότι η μη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 31 παρ. 1 περ. β' του Σ.Κ. αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), η οποία επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη όταν θεσπίζει ένα δυσμενές μέτρο σε βάρος μιας κατηγορίας προσώπων, που συνεπάγεται την εξαίρεσή τους από έναν ευμενή γενικότερο κανόνα δικαίου, να χρησιμοποιεί κριτήρια που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, περαιτέρω δε, το μέτρο αυτό πρέπει να είναι αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να τελεί σε συνάφεια προς το σκοπό αυτό αλλά και προς το αντικείμενο της ρύθμισης (βλ. ΕλΣυν Ολομ. 480, 485, 980, 1502/2016). Ο ισχυρισμός αυτός είναι απορριπτός ως αβάσιμος και τούτο διότι ανεξαρτήτως του ότι στην προκειμένη περίπτωση η συνταξιοδοτική διοίκηση έδρασε κατά δέσμια αρμοδιότητα και όχι κατά διακριτική ευχέρεια, η έλλειψη νομοθετικής πρόβλεψης για την ένταξη των διαζευγμένων και ανίκανων προς εργασία ενήλικων αρρένων τέκνων στρατιωτικών συνταξιούχων στον κύκλο των δικαιούχων σύνταξης από μεταβίβαση δεν συνιστά περιορισμό ή δυσμενές μέτρο σε βάρος του εκκαλούντος, ώστε να καταλείπεται πεδίο εφαρμογής της εν λόγω συνταγματικής αρχής (πρβλ. ΕλΣυν Τμ. ΙΙΙ 574/2018, ΣτΕ 719/2016). Συνεκτιμωμένου δε του προνοιακού χαρακτήρα της επίμαχης συνταξιοδοτικής παροχής και της συνακόλουθης ευρείας ευχέρειας που διαθέτει ο νομοθέτης κατά τη θέσπιση των προϋποθέσεων μεταβίβασης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, δεν θίγεται εν προκειμένω η αρχή της αναλογικότητας και για το λόγο ότι οι προϋποθέσεις αυτές έχουν τεθεί κατά τρόπο γενικό, απρόσωπο και αντικειμενικό, συνάδουν με τον σκοπό, για τον οποίο τέθηκαν, χωρίς να είναι προδήλως ακατάλληλες ή απρόσφορες ή να υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρο. Περαιτέρω, η επίκληση από τον εκκαλούντα -προς επίρρωση του ισχυρισμού του περί αντίθεσης των προαναφερόμενων διατάξεων προς την αρχή της αναλογικότητας- των δυσμενών συνθηκών που θα προκύψουν για την επιβίωση και την περίθαλψή του από την απορία στην οποία θα περιέλθει μετά το θάνατο της μητέρας του, που τον συντηρεί, πέραν του ότι προβάλλεται αορίστως, δεν αφορά στην ενεστώσα κατάστασή του, αλλά σε τυχόν μελλοντική και αβέβαιη κατάσταση στην οποία ήθελε περιέλθει. Η επικαλούμενη δε μελλοντική απορία δεν επέρχεται από την προσβαλλόμενη πράξη και δεν γεννά από μόνη της συνταξιοδοτικό δικαίωμα ούτε υποχρέωση στον κοινό νομοθέτη, βάσει υπερνομοθετικών διατάξεων, να του παράσχει συνταξιοδοτικό δικαίωμα από μεταβίβαση (πρβλ. ΕλΣυν Τμ. ΙΙ 141/2021), ενώ και σε περίπτωση πραγματικής μελλοντικής απορίας του θα τύχουν εφαρμογής και για τον εκκαλούντα οι γενικές προστατευτικές διατάξεις για τους στερούμενους εισοδήματος πολίτες με τη χορήγηση των σχετικών παροχών κοινωνικής πρόνοιας (πβλ. ΙΙΙ Τμ. 6367/2015 όπου και παραπομπή σε Ολομ. 890/2005, 741/2010).

11. Τέλος, η προσβαλλόμενη πράξη δεν θίγει τα περιουσιακά δικαιώματα του εκκαλούντος, όπως αυτός εσφαλμένως υπολαμβάνει με τον σχετικώς προβαλλόμενο λόγο έφεσης, καθόσον οι διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 1 περ. β' του Συνταξιοδοτικού Κώδικα δεν αντίκεινται στο άρθρο 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256), με το οποίο ορίζεται ότι κάθε φυσικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Τούτο διότι το αίτημα του εκκαλούντος για χορήγηση κατά μεταβίβαση της σύνταξης του αποβιώσαντος πατρός του δεν αναφέρεται σε περιουσιακό δικαίωμα ήδη κεκτημένο με οποιονδήποτε νόμιμο τρόπο εκ μέρους του, με συνέπεια ο εκκαλών να μην έχει γεννημένη κατά το εθνικό δίκαιο απαίτηση, που να αποτελεί περιουσία χρήζουσα προστασίας κατά το 1^ο Πρωτόκολλο της ανωτέρω Σύμβασης (βλ. απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. 3^{ης} Οκτωβρίου 2000, υποθ. Wessels – Bergervoet κατά Ολλανδίας, πρβλ. ΕλΣυν Ολομ. 1290/2001, 165/2007, Πέμπτο Τμ. 2030/2020, ΙΙΙ Τμ. 1523/2003, 2511/2006, 568/2010, 6821/2015).

12. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν ανωτέρω (σκέψη 5), το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του εκκαλούντος, ενηλίκου και διαζευγμένου ανίκανου προς εργασία τέκνου αποβιώσαντος στρατιωτικού συνταξιούχου, οι νόμιμες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από το Δημόσιο, αφού αυτός κατά τον χρόνο θανάτου του πατέρα του ήταν διαζευγμένος και όχι άγαμος, όπως απαιτείται από τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 1 περ. β' του Σ.Κ.. Η δε νομική κατάσταση της αγαμίας, που απαιτείται ως προϋπόθεση για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από ενήλικο και ανίκανο άρρεν τέκνο θανόντος συνταξιούχου του Δημοσίου, δεν δύναται, κατά τα προεκτεθέντα, να εξομοιωθεί προς την νομική κατάσταση της διάζευξης ενήλικου ανίκανου άρρενος τέκνου (βλ. ΕλΣυν Ολομ. 293/2017, ΙΙΙ Τμ. 2172/2017, 2151/2009). Επομένως, κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή της ως άνω διάταξης απορρίφθηκε με την προσβαλλόμενη πράξη η από ... αίτηση του εκκαλούντος περί κανονισμού σε αυτόν σύνταξης κατά μεταβίβαση.

13. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, η κρινόμενη έφεση πρέπει να απορριφθεί και η παρέμβαση να γίνει δεκτή. Μετά δε την απόρριψη της έφεσης πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του νομίμου παραβόλου, που καταβλήθηκε για την άσκησή της (άρθρο 310 παρ. 1 ν. 4700/2020).

14. Τέλος, το Δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις, κρίνει ότι ο εκκαλών πρέπει να απαλλαγεί από τη δικαστική δαπάνη της παρεμβαίνουσας (άρθρο 314 παρ. 3 ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την έφεση.
Δέχεται την παρέμβαση.
Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου της έφεσης.
Απαλλάσσει τον εκκαλούντα από τη δικαστική δαπάνη της παρεμβάσουσας.
Κρίθηκε και αποφασίστηκε μέσω τηλεδιάσκεψης (άρθρο 295 παρ. 2 ν. 4700/2020), στις 12 Νοεμβρίου 2021.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ**

**Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΟΚΩΡΟΥ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΑΝΙΗΛ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 3 Νοεμβρίου 2023 από το Πέμπτο Τμήμα.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΑΝΙΗΛ**